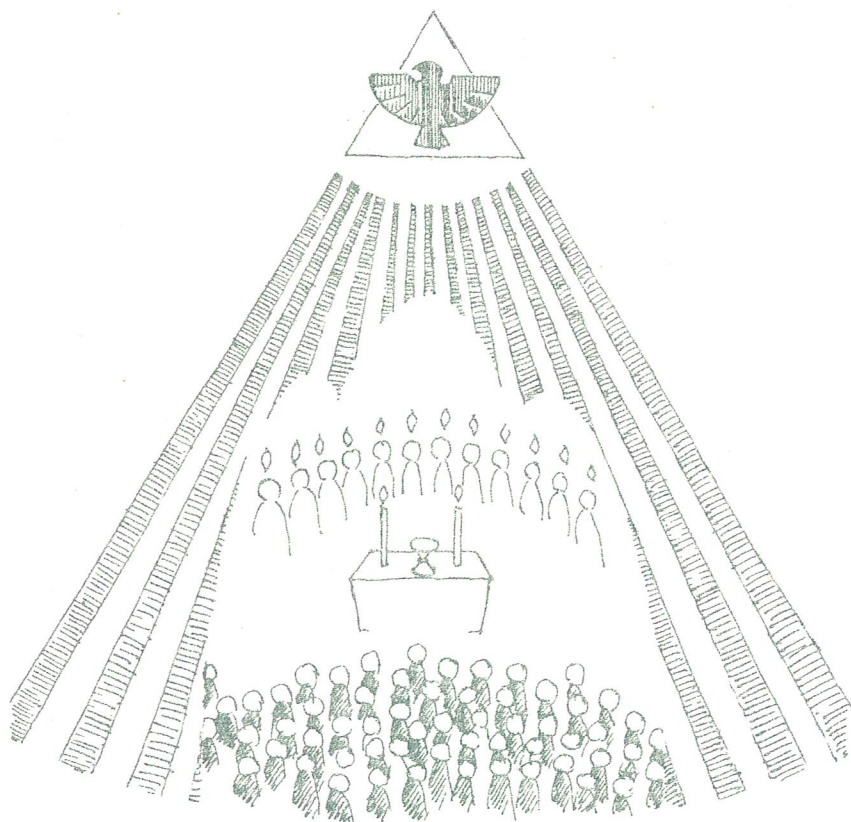

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG
FORYNELSE I DANMARK

PINSE.

4. Årgang nr. 3
Pinsen 1961

"Men Talsmanden, Helligånden, som Faderen vil sende i mit navn, Han skal lære jer alle ting og minde jer om alt, hvad jeg har sagt jer".

(Johs. 14, 16)

Når vi i kirken siger "glædelig pinse", glemmer vi slet ikke glæden over forårets nye, skønne liv derude i naturen. Men pinsen er dog noget langt større end naturlyrik. I pinsen brød nemlig et under, langt større end forårets, frem: Jesu Kristi kirke på jorden blev til. Pinsen er kirkenes fødselsdag, og derfor er pinsedag kirkenes største festdag.

Måske andre vil hævde, at påsken er større. Men det var jo dog hverken Langfredag eller Påskedag, der forvandlede de forskræmte disciple, der forsatte sad skjult i deres tilflugtssted. Vist havde de set den opstandne. Men det havde jo ikke givet dem det tidligere livssamfund med ham tilbage, ej heller troen, glæden og frimodigheden. Det var pinsen, der gjorde det mirakel! Helligånden, som Kristus havde forudsagt dem skulle komme, kom og lærte dem, at Jesus lever! "Jeg lever, og I skal leve". Han er i sin kirke, som på denne dag blev til, og møder sine disciple i sit ord og sine sakramenter, så den siden Langfredag brudte livsforbindelse nu atter er knyttet.

Og det overbeviser Helligånden stadig Jesu disciple om, når de samles i hans kirke. For den er "Talsmanden", der taler, og når det behager den at tale gennem forkynnderens ord og de hellige sakramenter, så skabes der nyt liv både i mennesker, der er åndeligt døde, og i forsagte og skræmte mennesker, der har mistet troens fred og frimodighed. Så er der sket et pinseunder påny. Noget nyt er blevet til: den tro, "som ingen af sig selv kan få, men den er åndens gave".

Kirken, Jesus Kristus og Helligånden - de tre ord er knyttet nært sammen og kan ikke adskilles.

Derfor er pinse ikke blot et luftigt ord om en indre åndelighed, som et menneske skal svinge sig op til, men ikke kan, eller et mystisk ord om "Kristus i eder", som vi ikke kan fatte. Nej, det er slet og ret noget objektivt og håndgribeligt: når bønnen lyder, ordet forkyndes og det indviende sakramente står på alteret, så er Jesus der selv, og så går åndens sus gennem huset og rører menneskers hjerter, så troen skabes, og så er der pinse på jord.

Fordi kirken er sådan, er den hellig - ikke på grund af høje åndelige egenskaber hos sine børn, selvom en kirke, der ikke blandt sine børn tæller hellige, det vil sige mennesker, der er dybt prægede af Jesu ånd "helgener", er utankelig. Fordi Helligånden er i kirken, sker også helliggørelsen under gennem den.

I vor evangelisk lutherske kirkeafdeling er vi ikke i tvivl om, at det var Talsmanden, der mindede Luther om frelsens hemmelighed, at en synder retfærdiggøres ved tro på den forsoning, som Jesus Kristus bragte i stand ved sit korsoffer. Jeg lever i min nådestand - på eengang retfærdig for Gud for Jesu skyld, og dog en synder. Og dog er denne tilstand jo ikke en stabil tilstand. Den kan let blive til en sovepude, så jeg skamløst taler højt om nåden, medens jeg i virkeligheden lever i ulydighed mod Guds bud, ja, måske endda gør hans kirke skam ved åbenlyse synder.

Hvad skal jeg da gøre? Svaret lyder: Du skal gå til din

kirke og åbent bekende din synd til dens tjener og modtage synder-tilgivelsens ord i tro og gå til alters. Det er de grundlæggende trin på helliggørelsens vej. Igen noget objektivt og håndgribeligt: et ord fra en mand, modtaget i tro. Og så går ordet med ud i hverdagen og gør Helligåndens gerning i mit hjerte, viser mig mine synder, vækker min anger og fører mig igen tilbage til nadverbordet søndag efter søndag. Så bliver kristenlivet på eengang en grænseløs tryghed i nåden og en aldrig hvilende kamp for helliggørelsen. Men Helligånden gør dog dag for dag sin gerning i mennesket, så det vokser i nåden. At man ikke selv føler det, er det sikreste tegn på, at det sker. Men udenforståen - de mærker det og griber, og derved kan et sådant helliggjort menneske blive et vidne, selv uden ord.

Det er nu pinse påny. Måtte Helligånden så gøre sin gerning: i Guds Kirkes helliggørelsens under blandt dens børn, og ved Guds kirke vækkelsens under i vort folk, Gud til ære og pris. Lad dette være vor inderlige pinsebøn.

Asbjørn Fog.

Risskov.

Den ældste Nadverliturgi.

Når vi ser bort fra indstiftelsesordene i Ny Test. plus enkelte andre liturgiske "rester" af en messe i apostlenes skrifter - f. ex. Maran atha! - er den ældste nu kendte Nadverliturgi den, som vi finder brudstykker af i et græsk skrift fra ca. år 100, kaldet "De tolv apostles Lære" (Didaké). Men -- siger man måske -- er der overhovedet nogen mening i at grave sådan noget frem igen i dag efter næsten 1900 års forløb? Dertil vil jeg svare, at det er min overbevisning, at der ikke er noget, der er vigtigere for os end netop af al vor evne og med alle tilgængelige midler at fordybe os i spørgsmålet om den hellige Nadver. Begrundelsen derfor er let at begribe. Vor Herre Kristus gav sin kirke Den hellige Nadver, bl. a. for at den skulle være det store samlende midtpunkt for hans disciple, hvor al strid om "meninger" og "forklaringer" hørte op, og hvor alle samledes om Ham selv, der i sakramentet var både offer og ypperstepresten, der gav sig selv i dette hellige måltid til sine troende. Det var meningen. Resultatet er rystende: intet skiller i dag mellem de kristne ud over jorden som netop Den hellige Nadver. Men der, hvor den forargende splittelse er mest åbenbar og forfærdende -- detop dér! -- må vi sætte ind, hvis vi da ønsker, at den store forargelse (kirkenes splittelse) skal borttages. Og bliver sådanne tanker først levende i en, hvad er så mere naturligt end at vende sig til den tid i kirkenes historie, da kirkesplittningen endnu ikke var så åbenlys, som nu? Der må være noget for os at lære der.

Nu er ganske vist dette gamle skrift blevet oversat før. Men så gik det mig sådan, at da jeg en dag fik det hentet ned fra boghylden og gav mig til at læse det igen, så slog den tanke pludselig ned: Dette er jo ikke ren prosa eller blot "tørt" belærende, men det er jo virkelig her og der en slags bunden rytme i det -- som i poesi -- det er liturgi, brudstykker af den ældste efterapostolske Nadvermesse, fra en tid; da der endnu levede mennesker, der havde set apostlene, som havde set Herren! De stykker fra Didaké, det drejer sig om, er

taget fra IX og XIV kap. og aftrykker her således, at stykket fra det XIV kap. stilles i spidsen for de to andre stykker.

"Når I samles på Herrens Dag, skal I bryde brødet og fejre Nadveren, efter at I har bekendt eders overtrædelser, for at eders offer må være rent. Og hvad nu Nadverhandlingen angår, skal I fejre den således - først vedrørende kalken:

Vi takker dig, vor Fader
for din tjener Davids hellige vinstok,
som du os har åbenbaret
ved din tjener Jesus.
Dig tilkommer æren i al evighed!

Dernæst angående det brudte brød:

Vi takker dig, vor Fader
for livet og kundskaben,
som du os har åbenbaret
ved din tjener Jesus.
Dig tilkommer æren i al evighed.
Som dette brød var spredt over belgende mark,
men blev samlet og blev eet,
lad således din kirke samles
fra hele jordens kreds i dit rige!
Thi dig tilkommer æren og magten
i al evighed - ved Jesus Kristus!

Ingen må spise og drikke af denne eders nadver uden at være døbt til Herrens navn. Derom har nemlig Herren sagt "Giv ikke det hellige til hundene."

Men når I så er blevet mættede, skal I takke således:

Vi takker dig, hellige Fader, for dit hellige navn,
som du har givet bolig i vore hjerter,
og for den kundskab, tro og udødelighed,
du har os åbenbaret
ved din tjener Jesus.
Dig tilkommer æren i al evighed!
Almægtige Herre,
alle ting har du skabt for dit eget navne skyld.
Menneskene har du givet med og drikke at nyde,
for at de skulde takke dig,
og os har du ved din tjener skænket
åndelig mad og drikke og evigt liv.
Fremfor alt takker vi dig, thi du er mægtig og
dig tilkommer æren i al evighed.
Kom, Herre, din kirke ihu,
så du frier den fra al ond
og fuldkommer den i din kærlighed,
og når du har helliget den,
før den så fra hele jordens kreds ind i dit rige,
som du har beredt for den!
Thi dig tilkommer magten og æren i al evighed.
Lad nåden komme! Lad denne verden forgå!
Hosanna, Davids Søn!
Om nogen er hellig, han komme!
Om nogen ej er det, han omvende
Maran atha!
Amen."

Ja, sådan lyder dette ældgamle nadverritual. Forhåbentlig kan enhver høre, hvad der i teksten er almindelig prosa, og hvad der er liturgi. Det bemærkes udtrykkeligt, at oversættelsen nøje følger den originale græske tekst uden på noget væsentligt punkt at forlade den ordrette gengivelse på vort sprog. Men det bemærkes ligeså udtrykkeligt, at det er dansk gengivelse, ikke en kluntet leksikalsk oversættelse. Derfor bruger jeg ikke ordet "evcharisti", men siger "Den hellige Nadver" eller "Nadveren". Derfor siger jeg ikke, "dette brød var spredt over højene", men over belgende mark", fordi det er det danske udtryk, der præcist rammer den græske tekst mening og derved gør den forståelig. Og der er ligeledes et par andre sproglige småting, hvorefter jeg mener, at det er en forbedring i forhold til tidligere oversættelser. Men det vigtigste er den liturgiske rytme. Det er givet, helt uimodsigeligt, at den findes i den græske tekst i de liturgiske led, der gentages: "Vi takker dig, Vor Fader..." "Dig tilkommer æren..." o.s. v. Det nye ved min oversættelse er, at jeg hører denne "rytme" i alle de øvrige dele af nadverbønnernes brudstykker fra Didaké og altså forsøger at gengive den på dansk.

Om det er lykkedes, må andre domme om.

Tager vi denne messeliturgi i sin helhed, så er det faktisk først og fremmest påfaldende, at indstiftelsesordene mangler. Både liturgisk og sagligt er de vigtigere end alt det andet, ja, det eneste helt uundverlige ved Den hellige Nadverliturgi. Hvorfor er de ikke med? Jeg gætter på, at de af forfatteren var forudsat som kendt og som uundverlige, og at forfatteren udelukkende så det som sin opgave at give en bedre og fyldigere liturgisk indrækning af indstiftelsesordene og kommunionen (nadvernydelser) end den, man (formentlig) har haft hidtil. At man i oldkirken eksperimenterede sig frem på mange forskellige måder til en så smuk og god og fyldig Nadverliturgi som muligt, viser historien tydeligt nok bl.a. ved de forskellige liturgiforslag vi kender. Min opfattelse er, at Didaké altså rummer det ældste kendte af disse forslag, og forfatteren siger jo i virkeligheden også: "Således skal I fejre Den hellige Nadver!"

Iøvrigt rummer stykkerne adskillige enkeltheder, der kaster lys over kirkenes søndagsgudstjeneste omkring år 100. Jeg nævner nogle af dem i stor korthed:

1.) Søndagsgudstjenesten er en Nadvergudstjeneste, og alle ved, at den foregår på "Herrens dag", der for de kristne ikke mere er "solens dag". Adgang til kommunion (nadvernydelser) har alle de døbte, men også kun de. Her er altså den uløselige forbindelse mellem de to sakramenter stærkt fremhævet. Konsekrationen (indvielsen) af det af de troende "ofrede" brød og vin ved faste bønner, der begge gange indledes med en ydmyg takælgelse ("Vi takker dig vor Fader..."), og hvor både vinstokkens og brødets symbolik tjener til at minde om den "dynamiske" eenhed mellem alle troende indbyrdes og mellem dem og vor Herre Kristus. Sammenstillingen af Guds skabelse og forunderlige opholdelse af menneskenes naturlige menneskeliv på ene side og den åndelige skabelse og opholdelse i sakramentet er også overmåde karakteristisk for en ret Nadvermesse. Og endelig overser vi ikke, at kommunikanterne (nadvergæsterne) modtog både brød og vin. Det var først flere hundrede år efter, den dårlige sædvanne sneg sig ind med at kommunikere sub una ("under een skikkelse").

Lad mig som afslutning tilføje, at jeg ikke kan lade denne oldkirkelige Nadverliturgi uden en ganske bestemt fornem-

melse af, at for de kristne dengang, der fejrede messen på den måde, var det kommunionen, ikke konsekrationen, der var det afgørende, d.v.s.: indstiftelsesordene, bønnerne, indvielsen af brød og vin, altså alt det liturgiske, det var alt sammen betydningsfuldt, og derfor måtte det ikke overlades til individuel opfindsomhed, men var "bundet" til ganske bestemte ord, der skulde siges, som de stod (liturgisk); men -- det var dog ikke det vigtigste, thi det vigtigste var, at der var døbte mennesker, der i tro modtog dette sakramente (kommunion). Jeg er af mange grunde overbevist om, at det er uhyre vigtigt, at det grundsyn aldrig glemmes i den evangelisk-lutherske kirke.

Hans Magle.

Anm. Ved overs. er den text benyttet, der findes hos Gebhardt, Harnack og Zahn "Patrum Apost. Opera" ed. quinta minor, 1906.

Kirkens mandat.

Det kirken givne mandat er forkyndelsens. Gud vil et sted, på hvilket hans ord indtil verdens ende altid igen og igen skal udtales, henvendes til, udlægges og udbredes. Det i Jesus Kristus fra himlen komne ord vil komme igen i skikkelse af menneskelig tale. Kirkens mandat er det guddommelige ord. I dette ord vil Gud selv være nærværende. I kirken vil Gud selv komme til orde.

Det er Guds åbenbaringsord i Jesus Kristus, som kirken forkynder. Fordi der således er et ord, der ikke er kommet fra noget menneskes eget hjerte, forstand og væsen, men fra himlen, et ord med udgangspunkt i Jesu befaling og indsættelse, derfor sætter det, idet det kommer, tillige en klar modsætning mellem et "ovenfra" og et "nedenunder". Ovenfra er forkyndelsens embede, nedenfra er den hørende menighed. I Guds og Jesu Kristi sted står foran menigheden prædikeembedets bærer med sin forkyndelse.

Forkynderen er ikke eksponent for menigheden, men eksponent for Gud over for menigheden. Han er bemyndiget til at lære, til formaning og trøst, til at tilgive synd, men også til at fastholde synd. Han er tillige hyrden, menighedens pastor. Dette embede er sat umiddelbart af Jesus Kristus, det modtager sin legitimation ikke ved menighedens vilje, men igennem Jesu Kristi vilje. Det er sat i menigheden, ikke ved menigheden. Det er samtidig med menigheden.

Hvor dette embede i menigheden bliver vel udøvet, der bliver alle menighedens øvrige embeder, som dog kun kan tjene det guddommelige ords embede, levende, thi hvor Guds ord alene regerer, der opstår tro og tjeneste. Den under forkyndelsen af Guds ord opvakte menighed vil bevise ægtheden af sin tro deri, at den ærer prædikeembedet i dets egenartede herlighed og med alle kræfter tjener det, ikke derimod deri, at den under påberåbelse af sin tro og af alle troendes almindelige præstedømme, ringeagter embedet, hindrer det og endda forsøger at bringe det i afhængighed af sig. Prædikeembedets overordning bliver netop ved en ægte underordning af menigheden d.v.s. ved tro, beder og tjenen, ikke derimod ved underbinding og sprængning af den guddommelige ordning og ikke ved en forvendt villen-være-over

fra menighedens side, bevaret fra misbrug og fare,

(D. Bonhoeffer' Ethik p. 227-28)

"Forbundet til evangelisk-katolsk genforening".

Indtryk fra et møde i Fürsteneck.

I dette forår, 8-10 marts, afholdtes det første møde af den nyeste højkirkelige retning i Tyskland: Bund für evangelisch-katholische Wiedervereinigung".

"Bund" tilstræber dannelse af et broderligt fællesskab med et fromhedsliv efter samme orden, idet man søger at udarbejde en ny gudstjenesteordning, der vil forbinde evangelisk kultus med tabte led fra romermessen.

Endvidere vil man søge at nå frem til en evangelisk katekismus, der udtrykker hele den fælleskirkelige tro, og som kan anerkendes af romerkirken.

Som navnet på "Bund" viser, drejer det sig om en massiv højkirkelighed, der ikke går på listesko: man tilstræber ganske bevidst dannelse af en unionskirke under romersk primat.

Der skal tværs over de konfessionelle grænser dannes småkredse af broderskaber - på 12 medlemmer i hver kreds - idet man dog vil lade tilhængere forblive i landskirkerne til den endelige unionskirke er etableret.

Tilslutning til romerkirken skal dog ikke ske for enhver pris, da man ønsker at medbringe fra den evangeliske kirke den arv af åndelige værdier, som er vokset frem i de evangeliske kirker ved og efter reformationen.

Man ønsker således en mere demokratisk ordning af kirkestyrelsen, gifte præster, indførelse af lægmandskalk, gudstjeneste på modersmålet, Maria- og helgenkultus i stærk reduceret og saneret form. Mange andre forhold kunne nævnes, men der må henvises til Lackmanns talrige bøger om denne teologi, som uden betænkkelighed kalder romerkirken for "moderkirken".

Nævnte evangelisk-katolske unionskirke in spe tænkes at blive stillet direkte under paven eller kardinal Bea med en "Weibischof" som administrator. Romerkirken har ikke taget stilling endnu til denne nye fremtoning af højkirkelighed, men Lackmann har forhandlet med Bea om sagen, skridt for skridt, og har mødt forståelse i romerkirken.

"Bund" har endnu kun nogle få hundrede medlemmer og "Freunde", og omfatter både katolikker, reformerte og lutheraner. Ved omtalte første møde var der et udvalg på ca. 30 deltagere af forskellig konfession. Trediedelen var romersk-katolske.

De fleste deltagere var lægfolk. Katolikkerne kan kun stå som "Freunde" i organisationen og har ikke stemmeret, og man ønsker, at det overvejende antal af deltagere i arbejdet kommer fra evangeliske kredse, så det bærer præg af protestantisk initiativ, hvad der sker inden for "Bund".

Man kunne sagtens få rigelig tilslutning fra katolske kredse, men bestemmelsen om, at de ikke kan få stemmeret, vil dæmpe op for tilstrømningen. Fra katolsk side blev det også beklaget, at katolikker ikke kunne være aktive medlemmer med ret til at stemme ved afgørende beslutninger, og at de kun kunne deltage i mødet som gæster. Evangeliske kristne, der er interesseret i arbejdet og gerne vil yde moralsk støtte til sagen, men ikke ønsker medlemskab før efter nøjere overvejelse, kan til-

slutte sig som "Førderer" uden stemmeret.

Stedet for den første konference var den idylliske middelalderborg Fürsteneck nær Bad Hersfeld i Hessen lige op ad grænsen til Øst-Tyskland. Borgen bruges som højskole for ungdommen, med mange slags kurser året rundt. Flere unge fra Danmark har haft ophold her et stykke tid og har kunnet nyde den særprægede bjergnatur. Bygningen rejser sig monumentalt på en kegle af basalt, og der er vid udsigt til Rhön og forbjergene til Thüringerwald. Der er roligt til åndeligt arbejde og velindrettede lokaler i borgen, der har en egen tryk og hjemlig atmosfære. Min rejsefælle, en ung lundensisk teolog, og jeg blev modtaget med stor venlighed. Vi var ene om at bringe en hilsen fra høj-kirkelige kredse i Norden. Jeg var sendt som "iagttager" for broderkredsen "F.C.C."

Højskolens dygtige forstander Gustav Huhn fortalte om de vanskeligheder, han havde været vidne til, når unge af forskellig konfession skulle dele værelse ved begyndelsen af et kursus. Når først de var rystet sammen ved fælles arbejde, var der intet i vejen med kammeratskabsfølelsen, og man lærte også at bede sammen og at deltage i fælles gudstjenester.

De kender historien om de to brødre, der gik hinanden i møde en tåget nat. De kom fra modsatte retninger, nærmere og nærmere hinanden, men jo nærmere, de kom, desto tydeligere syntes de at skimte et frygteligt uhyre. De blev mere og mere bange, indtil de opdagede, at fantasien var løbet af med dem.

De genkendte hinanden som brødre - ikke som uhyrer - og omfavnede hinanden! Sådan kan kristne brødre jo også gå og bilde sig ind, at folk af anden konfession tror på uhyrlige ting.

I Fürsteneck gik man ind i en broderlige samtale om divergenser mellem romerkirken og evangeliske kirker - som mange andre steder i Tyskland, hvor bl.a. flygtningestrømmen har bevirket, at katolikker og protestanter er blevet rystet sammen som aldrig før. Halvdelen, omtrent da, af befolkningen i Vest-Tyskland er katolsk, og man har så mange "blandede" ægteskaber som aldrig før, så splittetheden blandt de kristne føles på mange måder som en ulykke. Man forstår, det er mod Guds vilje, at så mange religiøse værdier er indkapslet i småsamfund, skønt de burde komme hale kristenheden til gode.

Et arbejde for kirkens enhed måtte gøres. Det førte bl.a. til dannelsen af den højkirkelige kreds kaldet "Samlung", som har virket i flere år med møder og skrifter om kirkens enhed. Resultatet af disse overvejelser blev samlet i bogen "Katholische Reformation" med bidrag af bl.a. provst Hans Asmussen, M. Lackmann, W. Lehmann og R. Baumann. Den har fået adskillige læsere også herhjemme.

"Samlung" virker stadig og udgiver et lille skrift "Evangelisch/Katholisch" ved pastor W. Lehmann, Offenbach/M., der holder medlemmerne underrettet om arbejdet, og der holdes møder i Fürsteneck.

Sidste år var der imidlertid enkelte ledere fra "Samlung", der dannede en ny organisation i forståelse med den øvrige ledelse. Man ønskede at gå mere direkte til værks ved dannelsen af "Forbundet til evangelisk-katolsk Genforening".

Lederen af dette foretagende er pastor Lackmann, der mistede sit embede p.g.a. visse anskuelser, som han har givet udtryk for i sine mange theologiske bøger. Han var vel for "katolsk" efter landkirkeledelsens smag, skønt der ellers er plads nok for afvigende anskuelser, men det skal altså være til "venstre"!

Hans Asmussen har man ikke villet røre ved, skønt også han deler mange af Lackmanns anskuelser (jmf. citater af Asmussen i Heinz Schüttes bog "Um die Wiedervereinigung im Glauben"). Der står megen glans om hans navn fra krigens tid. Asmussen har dog ikke gjort fælles sag med Lackmann ved dannelsen af "Bund". På universitetet i Bonn har han udtalt ved et økumenisk møde iflg. Jacob Kronikas referat (Kr. Dgbl. d. 14-1-60) "Vil Rom arbejde for una sancta, så må det kommende koncil komme på andre og bedre tanker end forestillingen om masse-konversioner hos ikke-katolikker. I vore dage er spørgsmålet ikke Luther eller Rom. Det, der inden for kristenheden er vokset op siden reformationen for 400 år siden, kan og skal ikke fejles til siden." Heller ikke inden for "Bund" anbefales konversion til Rom. Det giver ikke løsning på problemet om kirkens enhed. "Kun hvis ens samvittighed tvinger én, fordi man er ved at gå til i det protestantiske kaos, kan man tilråde enkeltkonversioner" - sådan udtrykte Lackmann det. Han mener, at den kirkelige spaltning skal overvindes ved dannelsen af eget evangelisk-katolsk kirkekorpus med særlig kultus, så man "en bloc" kan komme til romerkirken og forhandle om union, idet man ønsker at bevare særegne nådegaver fra sin nations kirke. Vi skønner stykkevis, og hver nation har i historiens løb fået visse gaver, som ikke må indkapsles, men komme den universelle kirke til gode, så denne får hele Kristi væsens fylde. "Bund" ønsker godkendelse af særgen katekismus og egen præstestand, samt "Frömmigkeitsformen wie sie unsere geschichtlichen Gestalt entspricht und wie sie innerhalb der einen katholischen und apostolischen Kirche ihre Existenzberechtigung behaupten darf".

Romanisering af kultus og livsform udtrykker ikke sand katolisitet, idet man holder sig til paveord af Benedikt XV: "Necesse est, ut catholici fiant, non latini".

Ved det møde, jeg deltog i, var romerkirkens klerus repræsenteret ved et par præster - uden præsteflip! Desuden var der en benediktinerpater dr. Laurentius Klein fra Trier - i munkekutte. Fra første færd har kardinal Bea sørget for fornøden rådgivning til "Bund", og ved ærkebiskop Jäger er det blevet ordnet sådan, at benediktinerne i Trier stilles til rådighed-konsultativt - for dette evangelisk-katolske arbejde - ikke mindst på det liturgiske felt, så der kan opbygges en gudstjenesteordning, der er forsvarlig set fra romerkirkens side, selv om der er stærke afvigelser fra den gangse missale. Rom godkender jo flere slags missaler, og Bea er netop meget interesseret i messeforslag fra højkirkelig side, da det er langt vanskeligere for romerkirken selv at få nye forslag frem, idet man må betænke, hvilken historisk bagage denne er tyngt af. Det drejer sig jo også om en verdensomspændende kirke, der må tage hensyn til, om eventuelle forandringer kan passe til lokale forhold i de forskellige verdensdele, så der forbliver en vis enhed i det væsentlige.

Dr. Klein holdt foredrag om forarbejdet til koncilium og røbede for os visse indrømmelser af liturgisk og dogmatisk art, der kan ventes fra Rom, men ønskede det ikke offentliggjort endnu, da paven har det afgørende ord, når sagen er behandlet ved koncil.

Sognepræsten Joh. Ringger fra kanton Zürich holdt et bibelsk foredrag, hvor han viste hen til den såkaldte "katolske linje" i NT, særlig med hensyn til problemet "Petri stol" og omtalte skriftens og traditionens polaritet vedrørende dette vanskelige emne.

Det var ejendommeligt at høre en zwinglianer tale så positivt om primatet på grundlag af skriftstudium - og trods Gal. 2.

Foredraget vil blive gengivet i det tidsskrift, som "Bund" udgiver under navnet "Bausteine". Her kan man i det hele taget følge arbejdet videre frem bl.a. med forslag til evangelisk messe og katekismus. Alle oplysninger om "Bund" kan man få ved at skrive til Max Lackmann, Soest in Westfalen, Thomästrasse 64/I Tyskland - eller evt. til undertegnede.

Jeg fik gode indtryk af fromhedslivet inden for kredsen af "Bund". Det var betagende at være med til fælles gudstjeneste og bøn i det katakombeagtige kapel i borgens kelder, hvor folk af forskellig konfession var samlet som kristne brødre. Hele denne side af sagen skal opleves og kan ikke beskrives.

Problemerne er i dag ikke som på Luthers tid. Det er ikke "Rom eller Wittenberg", men både romerkirken og den protestantiske kirke, må erkende deres mangel på brodersind. Vi skal ikke have absolut enighed, men en åndelig enhed, som giver sig praktisk udslag i samarbejde. Der er een, der forener os, Jesus Kristus, og jo nærmere vi kommer ham, desto nærmere kommer vi hinanden!

Et ægte personligt fromhedsliv, hvor vi lader os føre af ham, der er vejen til "unitas".

Vi skal ikke afstikke vejen og sige: dertil og ikke længe, for det er Ham, der bestemmer vejen - og som fortalte lignelsen om den kostbare perle.

Lad os bede med Newmann: Lead kindly Light - Keep Thou my feet - I do not ask to see the distant scene - one step enough for me!

Hyllested præstegaard.

Sigurd Mejndor, FCC.

Op mod Påsken, nogen tid før Den stille Uge fra Palmesøndag til Påskelørdag - ugen med Langfredag, ugen som står i Kristi lidelses og døds tegn og derfor vil tilbringes i dyb stilhed og alvor - da kom en dag et ungt par til mig og bestilte bryllup på Skærtorsdag. Jeg bad dem vælge en senere og bedre dag til deres glæde og fest og forklarede dem, hvorfor det ikke er sæmmeligt at fejre bryllup i Den stille Uge. Men nej, de vilde have det Skærtorsdag og ønskede endog, at vi skulle synge "Det er så yndigt at følges ad". Og da jeg er præst i vor danske folkekirke - sådan som denne nu er indrettet - kunde jeg desværre ikke nægte at vie dem den nævnte dag. Jeg kunde kun henstille og forklare og bede dem lade være. Jeg kunde ikke sætte noget virkeligt ind imod denne forargelse, at disse repræsentanter for vort afkristnede, ubodfærdige, men også kirkeligt forsømte folk vilde fejre glad bryllupsfest samtidig med, at kirken i sorg og alvor fulgte sin herre frem til Golgata - og at de tilmed forlangte denne samme kirke til gennem sin brudevielse at spille op til deres fest. Endog min egen samvittighed, som kun nødtigt går med til sådan noget, kunde disse mennesker tvinge. Og jeg ved, at dette højst uheldige skete i mange af vore kirker i Den stille Uge - og netop i år, da det var 1. april Påskelørdag, og mange af skattemæssige grunde vilde giftes før denne dato. Og så tanker danske folkekirke-kristne jo på deres egen økonomi, før de skænker kristelig sæmmelighed og kirkelig orden nogen tanke.

Er der nu ikke andre præster foruden mig, der føler det problematiske ved disse bryllupper i Den stille Uge? Og er der ikke også kristne lægfolk, der pines af det uholdbare i dette som i andre af vore folkekirkelige forhold? Er det ikke på tide nu, at vi får en lov om, at brudevielse ikke kan holdes i kirken i Den stille Uge, i alt fald ikke før vi med påskelørdag har passeret Langfredag.

"Kirkepolitik"! vil nogle nu udbryde - endda reaktionær, pietistisk, lovtværende kirkepolitik! Hvor utåleligt i en evangelisk kirke, som tilmed er en rummelig, demokratisk Folkekirke! Ja, kirkepolitik er mit forslag visselig et udtryk for. Men også et ægte og godt kirkesyn som det, jeg skriver ud af her, må sætte sig spor i den synlige, praktiske ordning af kirkens liv, som kaldes kirkepolitik. Og pietistisk? Ja, for pietistisk er alt det, som lægger vægt på kristen fromhed og vil forme døbt menneskers liv i retning mod en synlig fromhed, der også får visse praktiske konsekvenser for deres handlinger. Og netop i den retning vil det rette kirkesyn virke.

Så jeg vedkender mig "beskyldningen" og efterlyser fra præsters og lægfolks side en forståelse for samt fra vore biskoppers side et virksomt initiativ til, at det snart bliver muligt for vor kirke at henvise de brudepar, der melder sig i Den stille Uge til et senere tidspunkt for deres glædesfest - også for deres egen skyld, nemlig for at deres bryllup kan blive fejret i virkelig glæde. Kirken kan nemlig ikke både fejre sin Herres lidelse og døds uge sæmmeligt og opfordre alle mennesker til at være hjerteligt og inderligt med heri og samtidig være tvunget til at spille op til fest for dem, som ikke vil være med på vejen til Golgata. Thi så hindres den i at udføre sin opgave som folkets vejleder til kristenliv og salighed.

Og tvivler nogen på, at en ordning som den nævnte kan indføres, så skal det følgende fra kirkens skatkammer være et

vidnesbyrd om, at vor kirke tidligere har haft en sådan ordning, tilmed i langt strengere form end her foreslået. I den sønderjydske del af vor kirke holdtes i årene fra 1587 en meget grundig bispevisitation, ved hvilken biskoppen i hvert sogn skulde have svar på en lang række spørgsmål - bl.a. på dette: om der nogle steder holdtes bryllupper i advents- og fastetiden, thi det var forbudt ved kirkelov. Og lo år senere spørger præsten Niels Heldvad i sin bog om gudstjeneste og kirkeskik: "På hvilke tider af året er det forbuden at holde bryllupper?" Og han svarer: "Fra den søndag septuagesima til 8 dage efter Páske og 3 dage før Kristi Himmelfart til 8 dage efter Pinsedag og fra Advent til Helligtrekongers dag skal ingen mand tilstedes at gøre bryllup". (G.J.T. Lau: Geschichte der Einführung und Verbreitung der Reformation in den Herzogthümern Schleswig-Holstein, Hamburg 1867, S. 358; og Niels Heldvad: Eleusinia sacra, Slesvig 1597, ny udgave København 1863, s. 79f).

Disse regler for afholdelse af bryllup kun på visse tider, som vi her ser praktiseret temmelig længe efter, at vor kirke blev "evangelisk", og som fulgtes langt frem i eftertiden, vidner om en kirke, der ikke sagde ja til hvad som helst, men også undertiden sagde Nej, fordi den vidste om sig selv som kirke - d.v.s. som menneskers af Gud givne opdrager til kristenliv og salighed, som folkets gode, omsorgsfulde moder, der netop for sine børns vel og lykke har både modet og myndigheden til også at vise dem til rette. Hvornår bliver vor danske Folkekirke igen sådan en rigtig moder-kirke for vort moderløse folk?

Urban Schrøder.

Tydning af teksttrækkens tankemæssige sammenhæng.

(fortsat)

(Treenighedens sønd. - 24. sønd. e. Tr. fortsat)

Vort fodfæste skal ikke være i det forgængelige - det håndgribelige og vort eget - der jo rives fra os og vi fra det. Derfor skal vi i vort forhold til andre i stedet for at snyde Gud og de andre oplære os til at snyde den nye verden og os selv og vor selvoptagethed til fordel for det til os kommende åndens og kærlighedens rige.

Og det skal gøres nu, da Jesus i sine nådemidler møder os, for ikke bare giver han os dermed mulighed for frelse, men når han gør det nu, må vi gå ud fra, at det også er nu, han ved sin ånd, nu og som han vil, tillige giver os lejligheden - den til at gribe muligheden.

For vor frelse, for det rette forhold til Gud betyder det nemlig mere, hvad der udgår fra ham, end hvad vi er i os selv - at have set og at se Jesus end at se på os selv og sammenligne os selv med andre.

Thi åndens tjeneste er ikke "hvad vi formår som ud af os selv", men at vi gennem berøringen med Jesus bliver hjulpet til at tænke, tale og handle ret.

Vi tiltror os købt evnen til at kunne finde vor næste og flot gøre vel mod samme, men som dem, der selv er funden af vor allernærmeste, af Jesus, må vi bekende, at det er noget, der vil

vide sig, hvem der bliver funden af hvem, og hvem af de to parter, der er den, der kommer til at gøre vel.

Som Jesus er den eneste, der giver os ordentligt begreb om, hvem ens næste er, kan vi også kun ved ham finde Gud. Hvor man ikke vender tilbage til ham (også kultisk), får mennesket selv og de Guder, det laver sig, æren for alt det gode.

Som Jesus hjælper os til at finde vor næste og vor Gud, er han også den eneste, der kan skabe grundlag for fritagelse for bekymringer, ja, ligesom forbud mod alle slags bekymringer, indbefattet frygten for ikke at stå mål med andre.

Ligeså er han den, der giver mulighed for en forsvarelig forsøgelse af sorgen, for smerten over alt det, vi ikke kan forlige os med og ikke kan se nogen mening med, neutraliseres af Guds kærlighed, der møder os i ham, og som visselig også overgår al forstand.

Og han alene råder for det naturlige væsen. Verden selv kan ikke frigøre sig fra det påtagne væsen, forskruetheden, snobberiet og alskens "hellig" og mondan unatur, som det "naturlige" menneske ligger under for, når det ikke bliver hjulpet af Jesus.

Og kærlighedsbudet, som hænger alle mennesker og alle religioner ud af halsen, men som bare ikke praktiseres, må vi have ender er større end kong David til at hjælpe os med opfyldelsen af, hvis det skal blive til mere end humane fraser.

Ja, man må som skarerne frygte og prise Gud for ham, ved hvem der er givet menneskene en sådan magt. Hvilken magt? Magten til at fornyes i sit sinds ånd, til at aflægge det gamle menneske og iføre sig det nye.

Og nu er da livets grundtone tak og glæde, som kræver at udtrykkes, og man må tage festklædningen på, lade verdsligheden tage monopol på at udgive livet for en jammardal og hige efter surhed og bedrøvelighed.

Thi løfter man i alle forhold troens skjold, trækker ondskabens magter det korteste strå, og alt, både ondt og godt, bliver bedre i samme øjeblik, Jesu ord og løfter lyder til en.

(Allehelgensdag). Ødelæggelseskræfterne slippes ikke løs i utide eller ved menneskenes og statsmændenes uforstand eller uagtsomhed, eller af sig selv. De må vente, til engelen har stemplet alle dem med Jesuspræget, som vil modtage det. Helgenerne er det altså, der bestemmer, hvor længe jorden skal bestå. Den består, til der ikke er nogen mere, der vil lade sig præge af Jesus - men så heller ikke længere.

Når man således lever på nåden, kan man tillade sig selv at være nådig og afstå fra sin ret. Den, derimod, der tør mene, at han virkelig selv kan afbetale sin skyld med tiden, han falder også til at tro, at han ubarmhjertigt bør stå på sin ret.

Endelig giver Jesus friheden til at leve efter devisen Både-Og, så at man sætter sig ud over såvel verdslighedens som skinhellighedens angstelige spærgen: "Er det tilladt? Og er det så også tilladt?", en spærgen og angstlighed, der altid kan føres tilbage til "tragten efter de jordiske ting".

Når teksttrækket så i sin gamle og uforbedrede skikkelse så slutter her (24. sønd. e. Trin.) med at lade os skimte dødens overvindelse ved Jesus Kristus, har den alt overskredet det fatteliges grænser. I mørket er det svært at se, at vor død er uden brod, vor grav et sovekammer, men stråler udefra er sivet ind i mørket og lader os tro, at det er omsluttet og overvundet af en anden verden og et nyt liv.

En udførlig kortlægning af alt dette vilde være en smal sag for fabrikanter af alskens nye og usammenhængende tekst-rækker.

(afsluttet).

N o t e r:

Oversigten over 5.sønd.e. Trin. kom ved en fejltagelse til at blive sprunget over i det trykfærdige manuskript. Indføj derfor i 4.årg. nr.2 på s.25 efter L.13: "Og den der ikke kan beråbe sig på egen godhed og fortjeneste, bliver derimod, når Jesus tager ham i sin tjeneste, et egnet redskab til menneskers frelse, til glæde og godhed". Da tanken videreføres under 6. sønd. e. Trin. bør "derimod" L.14 ændres til "således". 12. og 23. sønd.: Som yderligere begrundelse for den her givne ganske fornyede tolkning af disse søndage henvises til noten til 5. sønd. e. Påske. Men i det hele taget er der næsten ingen søndage, der er forblevet upåvirket af den genopdagelse af dagens oprindelige tema, der følger af opdagelsen af, at tekst-rækken hænger sammen, og som er nok til at påvise, at såvel vor tids prædikemæssige benyttelse af tekst-rækken som de foregående århundreders, hviler på en tyk skal af fejltydning af den, der skyldes, at man allerede siden højmiddelalderen er kommen ind på at læse tekst-rækken igennem skiftende tiders modeteologiske briller i stedet for at følge de vink, som dens egen sammenhæng giver.

C.B.Hansen.

Sven Damsholt: Nogle tanker om det kristne ægteskab.
Sankt Ansgars forlag 1961. 28 sider.

Nogle citater af denne bog vil nok være den bedste anmeldelse. Derfor lader vi den først tale selv gennem de følgende ord: "Mennesket er skabt til kærlighed mellem tre: Gud, mand og kvinde, men det har skilt sig fra Gud og vil gøre kærligheden til en sag mellem to alene. På den tomme plads kommer djævelen ind - samfundet med Gud er menneskets egentlige lykke.

Gud er ikke en uvekkende tredie, der kiler sig ind mellem to, der elsker, men selve det, der forbinder dem - Kristus er en reel brudgom, for så sandt, som verden faldt ud af nådens liv ved et ægtepar, har Gud villet, den skal komme tilbage ved et ægtepar.

Dets evige ja-ord er afsagt på det evige alter, kors, hvor den nye stamfader faldt i dødens slummer, og den nye stammoder fremstod af hans åbne side og tog skikkelse i Maria. - Den kristne er ikke kønsløs. Han har de samme drifter som det gamle menneske og skal heller ikke miste dem - kun skal den blinde kønsdrift nu fanges ind, tæmmes og styres. Før var den sit eget ledemotiv til sin fordærvelse, nu skal den bringes til at tjene det overnaturlige liv til helbredelse. - At elske er at forlade sig selv og tage bo i et andet menneske, at bære dets byrde og finde sin glæde i dets glæde. - Den store vinstok, Kristus lod beskære indtil ukendelighed for at bære frugt i sine grene, og de, som er dens grene, må også lade sig beskære; ethvert menneske må

tage del i den sundhedsbringende bod. For ægtefolkene er delvis afholdenhed en side af denne bod. - Den legemelige kærlighed er blot den åndeliges redskab og kan lægges til side, når den har gjort sit værk. Den skal jo svinde bort i alderdommen, hvorimod den åndelige skal fortsætte i evighed. - Den alvorlige og skæbnesvangre mening, der kommer ind i ægteskabet ved dets ophøjelse til sakramente, knytter det til selve frelsens drama og gør det til en funktion af det; derfor er ægteskabet ikke en privat sag, men noget, der angår hele Guds folk. - Og når vinstokken gulnar og mister sit løv, er ægtefællernes særlige funktion forbi, da skal de sammen med hele Guds kirke række deres frugt tilbage mod himlen. Den frugt som Guds Søn steg ned til jorden og blev en levende vinstok for at frembringe, den rækker han nu gennem de mennesker, der gav plads for hans liv i sig, tilbage til sin Fader."

Mon ikke dette er nok til at vise, at her er en bog, som bør læses og overvejes - en lille, men dyb, indholdsrig og skøn bog. - Jeg vidste ikke, at den mand, som jeg flere gange har mødt bag disken i Sct. Ansgars boghandel i København, og hvis arbejde er at sælge bøger og sende regninger, hvis man glemmer at betale, også er en forfatter, hvis pen kan udtrykke gudslivet og ægteskabets mysterier på så skøn og uventet en måde. Men han skal have tak for denne bog - også f.eks. for den fine, kristologiske forklaring af sakramenterne, som han bringer s.8f, og som giver et nyt synspunkt for en frugtbar forståelse af nådens hellige midler. Hans lille bog om ægteskabet anbefales varmt til læserne. Og den er så billig og så smukt udstyret, at man efter læsningen ikke betænker sig på at købe flere eksemplarer og forære dem til ægtefolk, som trænger til at få et højere lys over deres samliv.

Urban Schrøder.

KALEYDOSKOPET

a g a s i n e t .

Dets mål rører det. Ordene haspes af i et rasende tempo, som var man bange for, at nogen skulde få tid til nærmere at prøve deres gehalt - forceret og forsorent.

Denne ordflod løber storm mod det "moderne menneske", som besværges, bønfales og trygles om dog at være lidt velvillig, lidt interesseret over for den travle, den geskæftige, den tjenstvilige, den facile, den fejelige og pjankede, og da altså også "moderne" kirke. For kirken, den er ikke mere - tro endelig ikke det - en latterlig gammeldags bedstemoder. Den er stort set, og ikke bare i de østlige sovebebyggelsesstifter, et fuldt moderne kompleks med mange rare hobbyrum, et hus med mange boliger og mange komfortable kontorer for skrivebordsstrateger, der har syner og udfolder en rig skinaktivitet hen over hovederne på sølle sognepræster og søvnige sognemenigheder.

I øverste etage findes lampeafdelingen, hvor man reklamerer med nye lamper for gamle. Kunde man bare få G u l d n a r e s a m m e yderligere besnækket og dermed den kirkelige topadministration med i firmaet, var banen fri for en virkelig forsvenskning og effektivisering af vor gode gamle danske lade kirke.

Carl-Ulrik.

Stille dage for mænd i Holbæk. 30. maj - 1. juni 1961

Formål.

Formålet med de stille dage er at opnå fornyelse og styrkelse af det kristne trosliv for derved at blive bedre kristne. Midlerne er at være stille for Gud og lade Hans ord og nådemidler virke og at bede, navnlig den bibelske bøn. Der vil være lejlighed til skriftemål, sjælesorg, samtale og meditation (overvejelse).

Indbyder:

Sct Ansgars Broderskab.

Leder:

Pastor Axel Dam.
Udby pr. Holbæk.

Sekretær

Revisor G. Geertz-
Hansen, Valby-Lang-
gade 193, København
Valby. Giro nr. 1815 54

hvortil indmeldelse sendes senest 15. maj samtidig med et gebyr på 10 kr. (Samlet pris 24 kr. + overnatning.)

Subskriptionstilbud på "Dansk Tidebog".

I sommerens løb udkommer "Dansk Tidebog" tilrettelagt af Dag Monrad Møller, Finn Viderø og Harald Vilstrup. Bogen indeholder i et smukt og godt bind følgende afdelinger: "Ugens Tidebønner" på 80 sider, "Kirkeårets Tidebønner" og "Tidebønner ved særlige lejligheder" m.m. på 190 sider samt "Bibelske Psalmer" på 330 sider, ialt 600 sider. - Forlaget tilbyder alle interesserede bogen til en subskriptionspris på 25 kr. Den ordinære pris bliver antagelig 30 kr. Forhåndsbestillingerne indsendes inden 1. juli 1961 til Theologisk Oratoriums Forlag, Bringstrup pr. Ringsted. En særudgave af "Kirkeårets Tidebønner" pris 15 kr., kan fåes ved direkte henvendelse til forlaget.

Alle, der sympatiserer med arbejdet for genoplivelsen af tidebønnen i Danmark, kan ved forhåndsbestilling af bogen yde en god og tiltrængt hjælp til at klare økonomien ved bogens udgivelse.

Bestilling på præsteveste og -flipper

må være mig i hænde inden 10. juni p.g.a. sommerferie. Bestilling modtages igen efter 15. august.

Fru Isa Rabjerg, Tranum pr. Brevst.

Re-Formatio udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder, Varnæs, ansvh. Lund Pallesen, Kgs. Lyngby, Poul Ulsdal, Højlø, Børge Riisgaard, Rimsø pr. Voldby, til hvem stof til bladet sendes, og Per Dolmer, Laurbjerg, som modtager bestillinger på bladet tilligemed økonomiske bidrag. Giro 110988.
Abonnement: kr. 8,- Studerende: kr. 6,-

Til nogle læsere, som undrer sig over, hvorfor de bliver krævet for abonnementsbetalingen nu, da de dog har betalt sidst i efteråret 1960. Betalingen efteråret 1960 dækker normalt 1960. Betalinger nu dækker for 1961. Denne oplysning klæber forhåbentlig den eventuelle misforståelse.

Ekspeditionen.